

Vážné intoxikace houbami a rostlinami, poznámky z historie otrav

Jaroslav Klán

Ústav klinické a soudní
toxikologie 1. LFUK a VFN

Rostliny/Houby

- Toxiny/jedy   Philipus Aureolus Theophrastus
                                 Bombastus von Hohenheim
- Otravy akutní
                                 chronické
- Falešné intoxikace
- Algoritmus při intoxikaci

Algoritmus při intoxikaci

- 1. Zjistit NOXU a množství
ČAS požití
- 2. Konzultace s toxikologem
- 3. Eliminace tox. rostliny, houby, toxinu
- 4. První pomoc: aktivní uhlí, čaj
- 5. Terapie cílená: „antidota“
symptomatická

Tis (*Taxus baccata*)

- Historie
- Vážné intoxikace

Toxiny: **TAXINY**

Latence: 1h

Kinetika a dynamika toxinů

Taxus baccata

Taxus baccata

Konfirmace intoxikace

Terapie: VA ECMA (Extrakorporální membránová
oxygenace)

ANTIDOTUM

Kratom (*Mytragina speciosa*)

- Historie
- Toxin

mitragynin indolový alkaloid

„psychostimulans“

„opioid morfin like“

Mitragina speciosa

- Vážné intoxikace

Toxiny: mitragynin, 7-hydroxymitragynin,
pseudoindoxyl mitragyninu

Latence: 1h

Kinetika a dynamika toxinů

Konfirmace intoxikace

Marihuana (*Cannabis sativa*)

- Konopí-marihuana, hašiš

Cannabis sativa, indica

Humulus lupulus

Delta-9-terahydrokanabinol   THC

Kanabidiol (γ)   CBD

Hexahydrokanabinol   HHC

Konfirmace intoxikace

Canabis sativa/indica

♂

♀

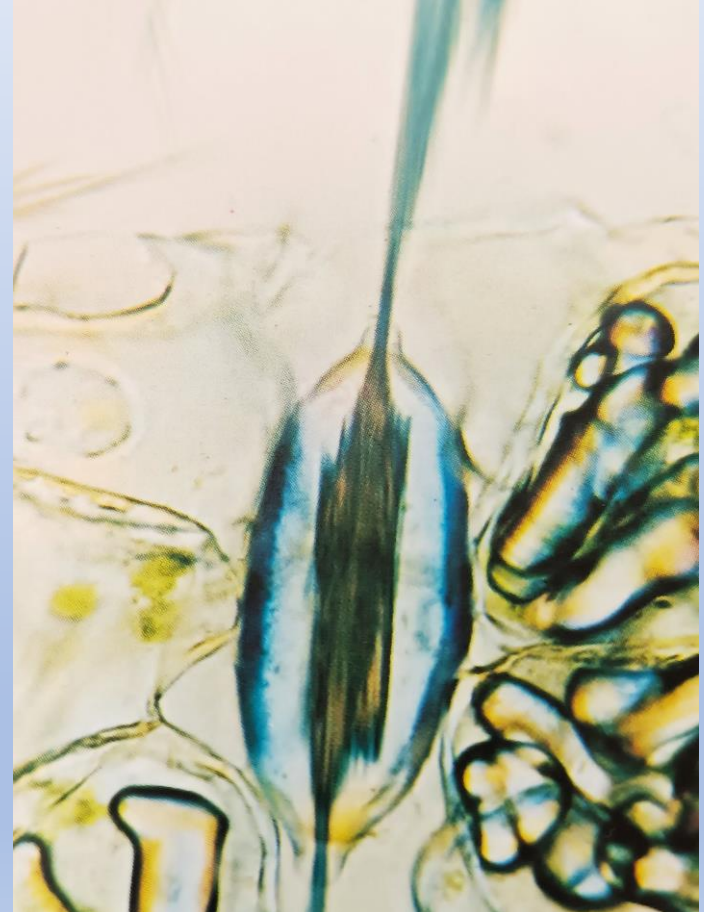
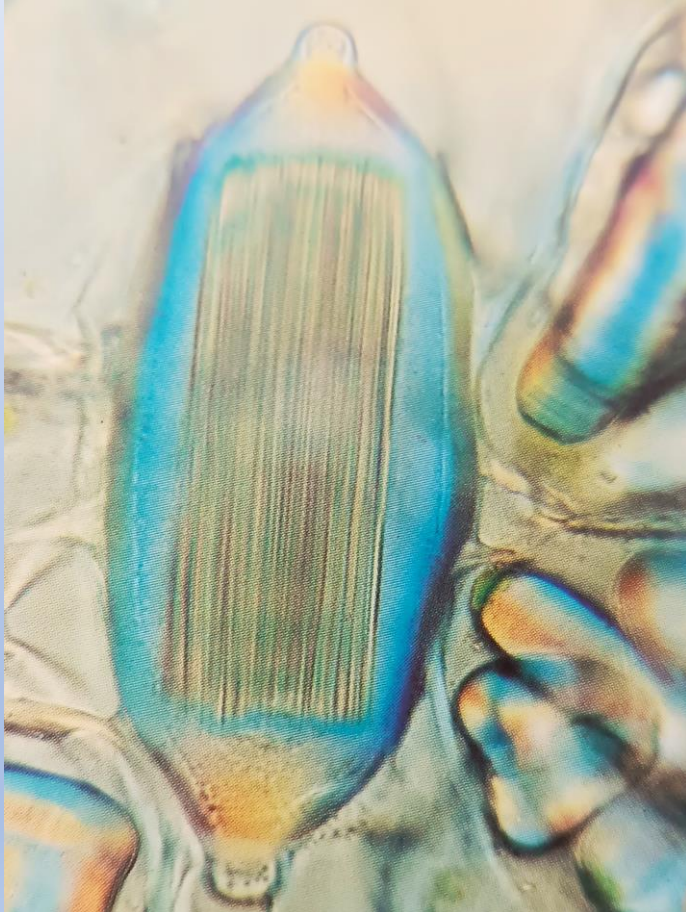
Canabis sativa / indica

Mramornatka (*Dieffenbachia maculata*)

Dieffenbachia- rafidy

Durman (*Datura stramonium*)

- Historie
- Vážné intoxikace

halucinace

Toxiny tropanové: L-hyoscyamin, skopolamin, **atropin**

Latence: 20 min.

Kinetika a dynamika toxinů

Konfirmace intoxikace

Antidotum:

Datura stramonium

Datura stramonium

Datura „arborea“

Datura stramonium

Datura „arborea“““

Datura „arborea“

Blín černý (*Hyoscyamus niger*)

Bolševník velkolepý (*Heracleum mantegazzianum*)

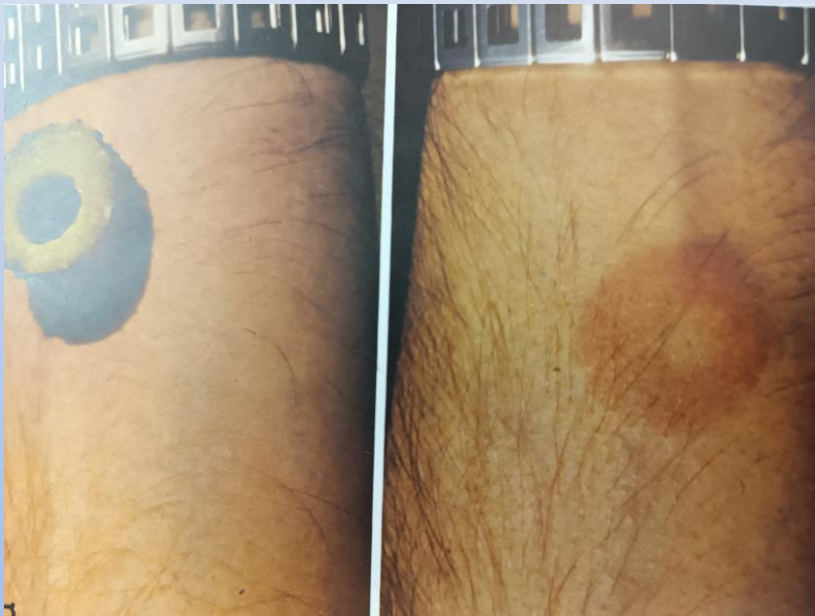
- Historie
- Vážné intoxikace

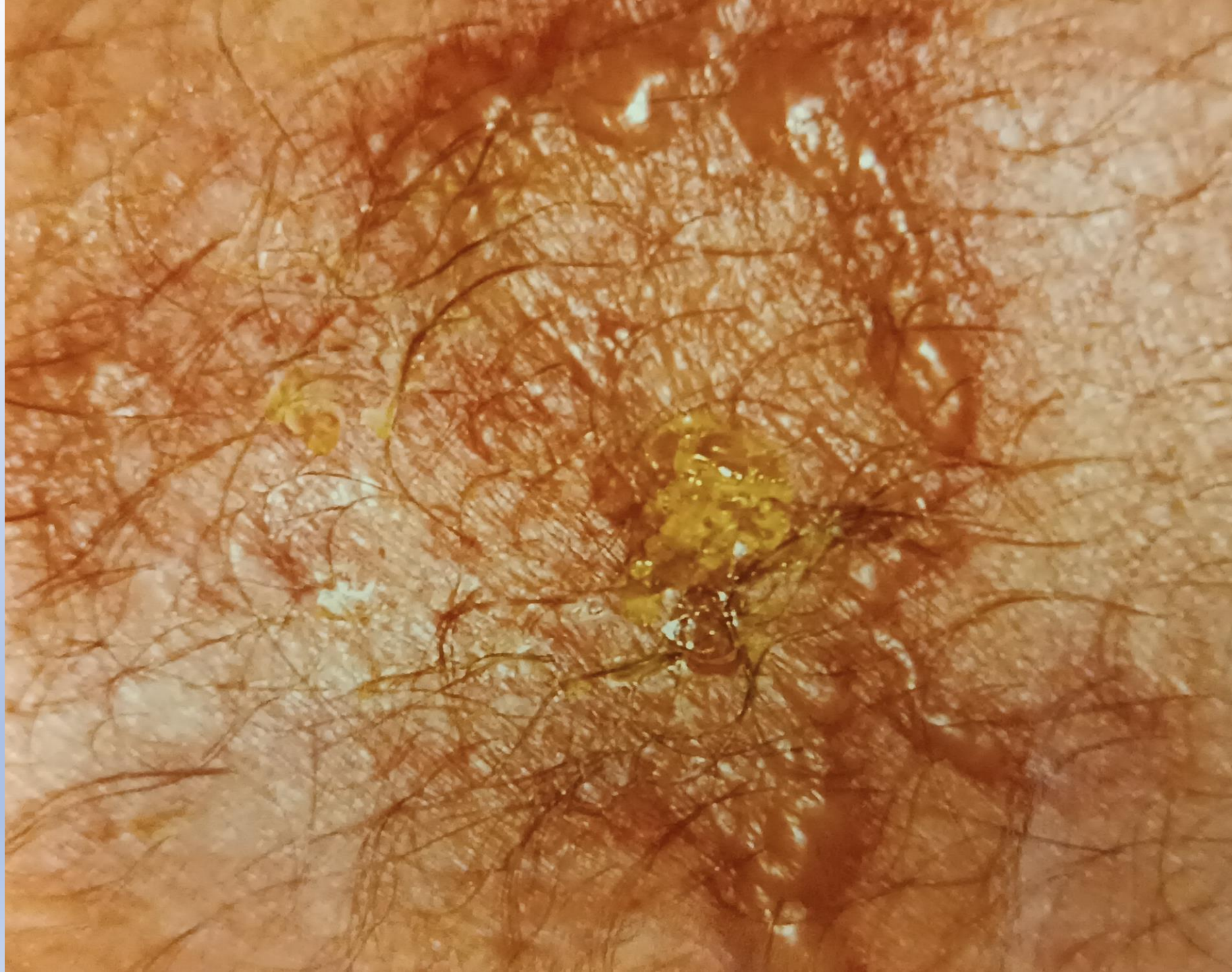
Toxiny: **Furanokumariny**

Latence: 20 hod.

Kinetika a dynamika toxinů

Heracleum mantegazzianum

Papaver somniferum

Papaver somniferum

Papaver somniferum

Papaver somniferum

Papaver somniferum

Protoplastmové toxiny

1. Cyklické peptidy

hepatotoxický syndrom (hepatorenální)

amanitiny

faloidiny

- ✓ Kinetika a dynamika toxinů
- ✓ Konfirmace intoxikace
- ✓ Klinické příznaky
- ✓ Terapie
- ✓ Biochemické markery

Klinické obraz

- Latence 6-12 h
- Kolikovitě bolesti v epigastriu
- Zvracení mírné
- Průjmy profusní (**cholera s.**)
- Zvětšená játra na pohmat ±
- Oběhové selhávání až kolaps

Nespecifické

biochemické markery 20h ⇒ hepat./renál.

**ALT (GPT) - AST (GOT) - LDH - ALP - bilirubin - cholinesteráza -
kreatinin**

Protoplasmové toxiny

MUCHOMŮRKY

amanitiny, faloidiny, virotoxiny

- ✓ *Amanita phalloides* - zelená
- ✓ „*Amanita verna* - jarní“
- ✓ *Amanita virosa* - jízlivá

(*A. bisporigera*, *A. ocreata*,
A. suballiacea, *A. tenuifolia*,
A. hygrosopica)

Muchomůrka hlízovitá (*Amanita phalloides*)

Muchomůrka jízlivá (*Amanita virosa*)

Protoplastmové toxiny

ČEPIČATKY

jen amanitiny

- ✓ *Galerina marginata* - jehličnatá
- ✓ *G. autumnalis* - podzimní
- ✓ *G. beinrothii*
- ✓ *G. badipes*
- ✓ *G. hygrophila* - vlhkomilná
- ✓ *G. unicolor* - jednobarevná
- ✓ *G. sulciceps*
- ✓ *Pholiotina filaris*

Galerina marginata

Protoplastmové toxiny

Taxyony

Malé bedličky ! amanitiny, faloidiny

- ✓ *Lepiota boudieri*
- ✓ *L. elaiophylla*
- ✓ *L. helveola* - b.hnědavá
- ✓ *L. pseudohelveola*
- ✓ *L. rufescens* - naryšavělá
- ✓ *L. brunneoincarnata* - hnědočervenavá
- ✓ *L. subincarnata*
- ✓ *L. brunneolilacea* - hnědofialová
- ✓ *L. josserandii* - Josserandova
- ✓ *L. heimii* - Heimova
- ✓ *L. citrophylla* - žlutolupená

Terapie

- *Amanita phalloides*

1. Náhrada elektrolytů, tekutin,
glukózy od 8 hodin dále
Gastrointestinální dekontaminace
2. Adsorpční léčba-suspenze 0,5g/kg
opakovaně do 20h
Vysoké klyzma 1-3x (jen při
mírných průjmech)
průjmy neléčíme
3. Silibinin (Legalon SIL)
intravenózně 10 mg/kg/den 2x denně
„antidotum“ 3-5 dní

Terapie

- *Amanita phalloides*

a N-acetylcystein ve vyšší dávce než
běžná terapeutická

nebo Penicilin G vysoké dávky

+ vitamíny A,D,B

4. Odsávání duodenálního obsahu pro
přerušení enterohepatální cirkulace
toxinů od 8 h až 3 dny

5. Forsírovaná diuréza od 8 do 20h

Terapie

- *Amanita phalloides*

6. Extrakorp. eliminační techniky -
hemoperfuze (Amberlite XAD 2) od 8
do 15 hod (?)
plasmaferéza (?), **MARS** (?)

Prognóza špatná:

protrombinový index (Quick)
pokles pod 20 %

kreatinin sérový nad 260 $\mu\text{mol/l}$

bilirubin sérový nad 150 $\mu\text{mol/l}$

⇒ transplantace jater †

Protoplasmové toxiny

2. Bipyridilové deriváty

renální syndrom

Orellanin $\Rightarrow\Rightarrow$ orellin

(3,3',4,4-tetrahydroxy-2,2'-bipyridin-
N,N'-dioxid)

Cortinariny A, B

Protoplastmové toxiny

Bipyridilové deriváty

- ✓ Kinetika a dynamika toxinu
- ✓ Klinické příznaky
- ✓ Terapie
- ✓ Taxony

Bipyridilové deriváty

Latence 3-6 dní

Klinické příznaky:

- ✓ Symptomatologie jako u uremií jiného původu
- ✓ nausea
- ✓ bolesti hlavy, břicha, v kříži
- ✓ polyurie ... (nadměrná žízeň)
- ✓ Uremie † (akutní insuficience)

Chronická tubulární insuficience

Bipyridilové deriváty

Taxyony:

Cortinarius orellanus

Cortinarius rubellus 2,4x10³μg/g suš.

Cortinarius armillatus 145μg/g/suš.

C. fluorescens

Další nefrotoxické druhy

Amanita proxima, *Amanita boudieri*

Amanita smithiana, *Amanita
echinocephala*

Pavučinec plyšový (*Cortinarius orellanus*)

Cortinarius rubellus

Bipyridilové deriváty

Biochemické markery:

Vzestup hodnot:

- n-acetyl- β -D-glukosaminidasa (NAG)
- ✓ alkalická fosfatáza
- ✓ gama glutamyltransferáza
- ✓ glutathion reduktáza

Pokles hodnot:

retinol binding protein

Neurotoxiny

TRYPTAMINOVÉ DERIVÁTY

„protoalkaloidy“

**Psychotropní účinek – změna
vnímání a myšlení CNS**

pseudohalucinogeny-**psychedelika**

psilocybin (N,N-dimethyl-4-fosforyloxy-tryptamin)

psilocin (N,N-dimethyl-4-hydroxy-tryptamin)

baeocystin (nor-)

bufotenin (5-hydroxy-dimethyl-tryptamin)

Neurotoxiny

TRYPTAMINOVÉ DERIVÁTY

- ✓ Kinetika a dynamika toxinů
  - ✓ Klinické příznaky
  - ✓ Terapie
  - ✓ Taxony
-
- Současné terapeutické využití

Tryptaminové deriváty

Taxyony

Psilocybe semilanceata lysohlávka kopinatá

P. serbica l. česká/modrající

P. cubensis l. kubánská

Pluteus salicinus štítovka

Panaeollus sp.div. kropenatec

Inocybe sp.div. vláknice

Psilococybe serbica

Psilococybe semilanceata

Neurotoxiny

Tryptaminové deriváty

- . psychické (dominují)
- ✓ „halucinace“ zrakové, sluchové
- ✓ kaleidoskopické vidění
- ✓ euforie „good trip“
- ✓ disforie „bad trip“
- ✓ senzitivní vztahovačnost
- ✓ paranoidní bludy
- ✓ stihomam
- ✓ inkoherentní myšlení
- ✓ zmatenost

Neurotoxiny

1. Tryptaminové deriváty

- ✓ amentní stavy
- ✓ deliriosní stavy
- ✓ Poruchy ve vnímání prostoru a času
- ✓ depersonalizace
- ✓ vzrušení, agitovanost
- ✓ erotické představy
- ✓ somnolence

Současné terapeutické využití

Neurotoxiny

2. IZOXAZOLOVÉ DERIVÁTY

psychotonický účinek – pravé CNS
halucinogeny „psychodisleptika“

kys. ibotenová (hydroxyizoxazolová k.)

muscimol (aminometyizoxazol)

muscason (glycin- α -oxyzolon)

Neurotoxiny

- ✓ **Kinetika a dynamika toxinů**
- ✓ **Klinické příznaky**
- ✓ **Terapie**
- ✓ **Taxony**

Neurotoxiny

Taxyony

Amanita muscaria

m. červená

A. regalis

m. královská

A. pantherina

m. tygrovaná

Amanita gemmata

m. slámožlutá

Amanita eliae

Amanita muscaria

Muchomůrka tygrovitá (*Amanita pantherina*)

Amanita pantherina

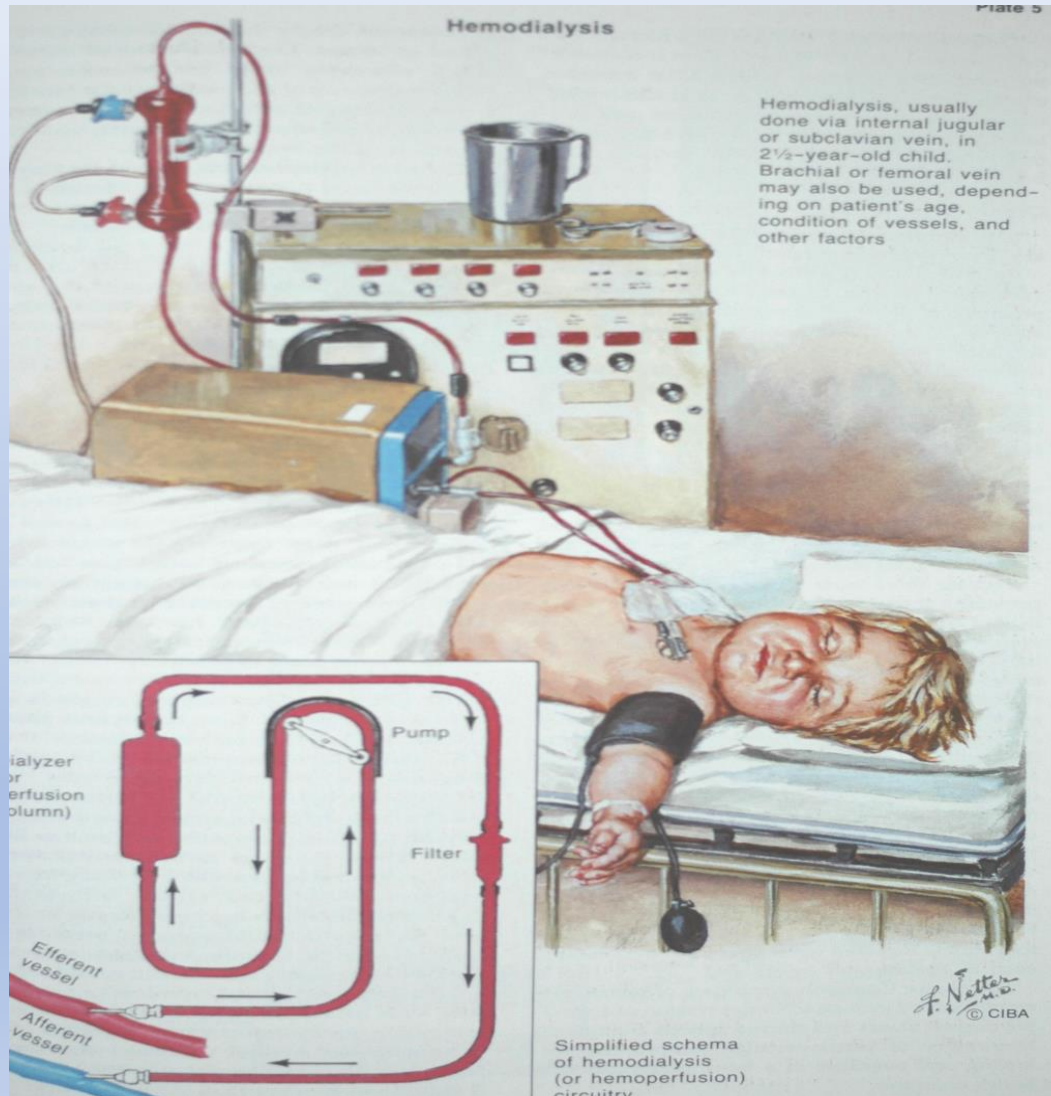
Výplach žaludku

Podávání emetika

Hemoperfuze

Bufo alvarius

Bufo bufo

????????????????

